

Ю. Чайківський.

ЯК ГАЛИЧАН ВТЯГНУЛИ В КОНТРРЕВОЛЮЦІЮ

ЦІНА 10 ЦЕНТІВ.

Накладом
"УКР. РОБІТНИЧИХ ВІСТИЙ"
Вінніпеґ, Ман., Канада.
1921.

ІВАНА ЛУЧКОВА

Ю. ЧАЙКІВСЬКИЙ.

ЯК ГАЛИЧАН ВТЯГНУЛИ В КОНТРРЕВОЛЮЦІЮ

ЦІНА 10 ЦЕНТІВ.

НАКЛАДОМ 'УКР. РОБІТНИЧИХ ВІСТИЙ'
Вінніпеґ, Ман.
1921

ХТО ТАКИЙ ЮЛЇЯН ЧАЙКІВСЬКИЙ.

Автор сеї вельми інтересної розвідки Юлїян Чайківський — Галичанин і бувший петлюрівець. В 1918 році він був на Україні як полковник Січових Стрільців, які з вибухом революції в Росії утворили ся з полонених австрійської армії. По поваленю Скоропадського і занятю Січовими Стрільцями Київа, він був назначений в грудни 1918 р. т. зв. полїтичним референтом Осадного Корпусу в Київі. Його робота заключалась в тім, що він на приказ Петлюри і инших арештував большевиків, яких розстрілювали його помічники на приказ висших властий без жадного суду і навіть без його відома. Потім був назначений начальником штабу Корпусу С. С., а по уступленю Директорії з Київа, командував дивізією С. С. Після того як Січові Стрільці побачили, що вони найшли ся в ролї контрреволюціонерів і стали домагати ся від Директорії згоди з большевиками та заведеня радянського ладу на Україні, а Петлюра з Грековим стали залицяти ся до Французів в Одесї і заходи Січ. Стрільців скінчили ся на нічім, — Чайківський видав наказ всім частинам С. С. погрузити ся в ешелони і відправити ся до Проскурова на відпочинок. Від цвітня 1919 р. Чайківський не брав серед С. С. жадної участи і поїхав до Галичини на відпустку. Відступаючи з Галичини разом з галицькою армією, він опинив ся знова між С. С. З розвалом петлюрівської армії в листопаді 1919 р., коли Петлюра з частиною старшин подав ся до Польщі, а прочі перейшли до червоної або до галицької армії,

Чайківський опинив ся в галицькій армії. Був зразу у Винниці а потім в Одесі, саме підчас послідних днів денікінщини. Після освободженя Одеси увійшов в контакт з комуністами-боротьбістами і почав писати статі під псевдонімами та перекладати твори Леніна і инших. Незабаром виступив отверто як комуніст під своїм дійсним іменем і передав себе до рук правосудія, де його оправдано і увільнено. Нині Чайківський є секретарем Всеукраїнського Державного Видавництва в Харкові і між иншим написав отсю розвідку.

Ред. "У. Р. В."

ЯК ГАЛИЧАН ВТЯГНУЛИ В КОНТРРЕВОЛЮЦІЮ

1. Инакше стало ся, як гадало ся.

Останнє десятиліттє перед світовою грабіжницько-імперіялїстичною війною 1914 — 1918 рр. у східній Галичині клекотїло. Революційний настрій зубожілого, майже спролєтаризованого галицько-українського селянства зростав не по дням, а по годинам. Згадати хоча би ті аґрарні страйки 1902 року, які лявіною прокотили ся по цілій надднїстрянській Україні і помимо розстрілів, вязниць скінчили ся частинною перемогою селянства. Згадати про могутний Січовий рух, який червоними січовими лентами обмережав цілу Надднїстрянщину та своєю добровільною суворою січовою дісціплїною перетворив селянські маси, передовсім маси селянської голоти в дісціплїновані кадри. Щось на взір того, як фабрична дісціплїна праці у великому промислї здісціплїнувала пролєтарські маси великого міста.

Згадати те революційне піднесенє підчас боротьби за виборчу реформу в 1907 році і під-

час виборів, які скінчили ся розстрілами селян в Чернихові та відомого селянина-революціонера Каганця в Лядському.

Згадати би замордоване Мирославом Січинським 12-го цвітня 1908 р. намісника ґрафа Потоцького, виновника розстрілів у Чернихові і Лядському, того самого, який в Бучачи погрожував галицько-українському хлопови справити друге Берестечко.

Зреволюціонованою була й шкільна молодь і студентство, яких у великанській більшости пролєтаризація села кидала на шкільну лавку, щоби знайти собі инший зарібок, щоби не йти на форналя до пана-дідича.

Безконечні університетські бучі, страйки ґімназистів, ціла сітка революційних таємних кружків, Мирослав Січинський, смерть Адама Коцка на львівському університеті в 1911 році, смерть молоденького семинариста Чорнія, вбивство польського шовініста-ката-професора Бутовського, безконечні демонстрації, бійки з поліцією на вулицях Львова.

Всім здавало ся і так страшили австрійське правительство східно-галицькі польські пани-дідичі, а саме, що східна Галичина являєть ся вульканом, який клекотить і загрожує сучасному (розумій капіталістичному) ладови.

2. Дрібно-буржуазна гниль загноює революцію.

Бачили польські пани та австрійські урядники, що їм розстрілами, арештами, вязницями не задушити революції. Терор викликав терор. За Каганця гинув ґраф Потоцький, за Чорнія кат Бутовський.

І от польські пани та австрійські урядники видумали кращу штуку. Вони рішили перекупити частину галицько-української дрібнобуржуазної інтеліґенції посольськими мандатами, ріжними урядовими і неурядовими посадами.

Селянство бороло ся за виборчу реформу, підчас виборів проливало свою кров, йшло на жандармські багнети—во імя свойого соціяльного і національного визволення із польсько-панського ярма.

А панове посли, засівши у віденському парляменті та львівському соймі забували свої революційні промови на вічах, забували свої обіцянки...

Навпаки старали ся своїми пустими балачками в парляменті і соймі забалакати революційні селянські маси, відволікти революційну увагу працюючих мас від рішучої боротьби ріжними крамничками, союзами збуту худоби і т. д. і т. д.

Чим більше панове посли привикали до мягких посольських крісел, до посольської дієти, до "високого" товариства панів міністрів, до своїх добре платних посад у Краєвому Виділі, намісництві, ріжних "союзах", молочарнях, тим із більшою ворожнечою стали відносити ся до революційности селянства і молоді. Вони бояли ся потратити свої мягонькі крісла, свої ситі посади.

І от починаєть ся вперте і завзяте укоськуванє революційної стихії. Студентам кажуть вчити ся, а не бунтувати ся. Гнилю загноюють ціле громадське житє. Замість прапору клясового, а з ним і національного визволеня шляхом революційної боротьби, своїми перекупленими гнилими руками висувають прапор лакейства, погоні за посадами "орґанічної праці".

3. Но всетаки клекотить.

Хоча в передодень останної імперіялістично-грабіжницької війни зуміли панове посли сею гнилю сильно зменшити революційний запал працюючих мас і молоді, однак всетаки гниль не встигла дійти до самої глибини. Всетаки частина молоді, що щойно вийшла зпід подертої селянської стріхи, приносила з собою революційне полумя і горячково шукала кру-

гом себе шляхів. Після виборів 1917—1918 рр. зневірена в парляментаризм, у можливість якого небудь визволеня шляхом парляментарної боротьби, зогиджена угодовством соціял-демократії кидаєть ся до анархізму-комунізму, від його до національного революціонізму.

Вкінци задержуєть ся на Січовому русі, на військовому підготовленю селянських мас для майбутної революції. І Січовий рух, а при самому кінци формоване Українських Січових Стрільців стає тою кузнею, де збирала ся і виковувала ся революційна енерґія.

Останним передвоєнним акордом сього руху був величавий Січовий зїзд у Львові в червни 1914 р. — сей перегляд революційних сил галицької України.

Однак і сього зїзду мусіла діткнути ся гнила рука галицько-української дрібної буржуазії, панів послів Костів Левицьких і других, які приволїкли на січову площу намісника Бобжинського, ґенерала Кольошварі. Не обійшло ся і без "Боже буде покровитель".

4. Із революціонерів — імперіялїстичне арматне мясо.

Часи світової грабіжницької війни се часи найбільшої срамоти з боку дрібно-буржуазних

галицьких політиків. Вони — сї кругленькі панове посли із кругленькими животами, думали своїм гнилим дрібно-буржуазним мозґом, що галицького хлопа зможе визволити німецький імперіялїстичний мілїтаризм. Сї глупо наївні "політики" думали, що галицьку вівцю зможе визволити з лап польсько-панського вовка лише инший вовк, у даному випадкови німецький вовк. Бо бачите, панове посли бачили, що сї оба вовки жерли ся між собою...

І панове посли революційну енерґію селянських мас і молоді повернули в арматне мясо, буцїм-то во імя України, сього тодїшного символу для мас національного і соціяльного визволеня, а в дійсности во імя грабіжницьких інтересів австрійських банкирів, пруських юнкрів і мадярських маґнатів.

Гинуло тисячами геройською смертю молоде найбільше революційне поколїнє галицької селянської бідноти, засліплене злочинною отруєю із гнилих уст панів послів, які в той час бавили ся у Відни.

Анї Талєргофи, анї розстріли галицьких селян та інтеліґенції озвірілими мадярськими, польськими і німецькими офіцирами буцїм-то за "зраду", анї цїлі ряди шибениць, спалені села, — не поколибали гнилих мозґів галицько-українських верховодів.

Вони до самого кінця сеї крівавої війни не переставали лизати окрівавлені руки катів галицько-українського селянства. Однак самі маси вже не били ся по геройськи, вже не вірили панам послам. Чимраз сильнїйшим ставало дезертирство, чимраз частїйше лунали прокльони на панів послів.

5. Революція в Росії і на Україні.

Гримнув грім у Петроградї, тому самому Петербурзї, що кат цар Петро перший збудував на кістках козацької бунтарської голоти. Гримнув грім і повалив ся царський престол, розпала ся тюрма народів.

І українські працюючі маси сколихнули ся. Вибухла й на Україні революція. Пішли з димом поміщицькі палати, втїкали поміщики, бюрократи, ґубернатори, ісправники.

Голосним відгомоном відбила ся російська та українська революція в серцях Галичан і на італїйському фронтї і дома в Галичинї і по безчисленних таборах бранців по европейській Росії, в Сибірі, Туркестанї.

З одушевленем кидали ся бранцї-Галичани у революційний вир. З огидою відвертали ся від старої повії Австрії і йшли на службу революції.

Мов магніт тягнула всіх революціонерів Галичан-бранців українська революція, золотоверхий Київ, Центральна Рада.

Мов птахи виривали ся із таборів і линули голі, босі у Київ. Деякі замерзали по дорозі.

У Київі станули муром кругом Центральної Ради, із них сформували окрему частину під назвою Січових Стрільців.

Се вже було після жовтневої революції в Росії, де російський пролєтаріят розбив російську буржуазію, прогнав тимчасове правительство, зложене із буржуїв і наємних соціял-зрадницьких лакеїв і захопив усю владу сам у свої руки, запровадив Радянську владу.

“Вся влада Радам Робітничих, Селянських і Стрілецьких Депутатів! Хай живе диктатура пролєтаріяту! Смерть капіталістам, буржуям, пявкам робочого народу! Проч із грабіжницькою імперіялістичною війною!” — під такими кличами відбувала ся жовтнева революція.

І Галичани-бранці, як увесь час до жовтневої революції стояли на боці большевиків, так і підчас жовтневої революції взяли активну збройну участь (як у Москві, Ташкенті і т. п.).

І от злетіли ся Галичани, Січові Стрільці до Київа. Не довго чекали, як вибухли перші непорозуміня між Центральною Радою і російським радянським правительством, Радою На-

родних Комісарів. Вкінци вибухла війна між Центральною Радою і "большевиками". Центральна Рада казала галицьким Січовим Стрільцям, що се Москалї наступають, щоби загарбати й поневолити Україну. І Січові Стрільцї повірили. "Видно всї Москалї однакові, чи цар, чи поміщики, чи Керенський чи большевики".

І били ся Січові Стрільцї як льви на вулицях золотоверхого Київа. Встелювали головами. Вони слїпо вірили "революціонерам"-вождам Центральної Ради. Се-ж не галицькі Кості Левицькі, Романчуки, Барвінські...

Хоча якби вони не були тодї такими заслїпленими, вони бачили би, що вони воюють не лише проти "Москалів", що їм самим приходило ся обезброювати большевицькі українські частини, як наприклад, Наливайківський полк у Броварах під Київом. Однак Центральна Рада казала Січовим Стрільцям, що се "збаламучені большевиками блуднї сини" і Січові Стрільцї вірили.

Так перший раз Галичани Січові Стрільцї в найкрасшій вірі, що вони роблять революційне діло, були фактично втягнені в контрреволюцію, пішли в розріз з інтересами працюючих українських мас, во імя яких готові були йти на геройську смерть.

6. Ґерманський кулак протвережує.

Центральна Рада після втрати цілковитого довіря в працюючих українських масах кидаєть ся в обійми ґерманського мілітаризму, в обійми Вільгельма, Гінденбурґа, Кільмана, Гофмана. За мниму самостійність Центральна Рада віддала Німеччині та Австрії цілу наддніпрянську Україну на безпардонне визискуванє і висмоктуванє.

Німці не довго церемонили ся із Центральною Радою. Їм любійшими були російсько-українські поміщики і фабриканти і вони скинули Центральну Раду і настановили гетьманом царського ґенерала і великого пана дідича Павла Скоропадського.

Підчас гетьманського перевороту Січові Стрільці ждали не діждали ся наказу ринути в бій із гетьманськими офіцирськими дружинами. Однак Центральна Рада не зробила жесту. Голова її проф. Грушевський сховав ся в казарми Січових Стрільців і плакав...

Тимчасом німецькі війська окружили казарми Січових Стрільців, понаставляли гармати і скорострїли. А лис-гетьман слав своїх послів, щоби переманити Січових Стрільців на свою сторону. З омерзїнєм відштовхнули Січові

Стрільці простягнену гладоньку руку гетьмана і позбавлені можливости ставити опір, дали ся Німцям розброїти.

Зараз же почали ся арешти Січових Стрільців, висиланя під жандармським конвоєм до Австрії, запротореня по тюрмам.

Січові Стрільці втїкали крізь вікна і розбігали ся по селах безмежної України, щоби кликати працюючі маси до помсти, до завзятої боротьби проти Німців і гетьманських карательних відділів.

При їх співучасти відбули ся повстаня на Звенигородщині, Таращанщині, Богуславщині. Повстаня не вдавали ся, треба було почекати слушного часу. І Січові Стрільці на наш поклик, почали злітати ся до Запорожців, до Олександрівська, на ту саму Хортицю, де колись гордо маяв прапор Запорожської Січи, сеї найстаршої своєрідної Української Комуни.

І звідтіля із старого Запорожа розбігали ся гонці від Січових Стрільців на Полтавщину, Київщину, Чернигівщину і говорили працюючим селянським масам готовити ся до орґанізованого повстаня проти гетьмана і Німців, як прийде слушний час.

7. Слушний час настав.

Довгі місяці прийшло ся ще скитати ся Січовим Стрільцям під покришкою Запорожців, поки слушний час настав. Не раз, як наприклад, на Чернигівщині вже не ставало терпцю, Січові Стрільці не могли дивити ся на катованя карательниками селян і обеззброювали карательні відділи, їх командантів пороли. Однак треба було ще мовчати, закусити губи, ба навіть із гетьманом валєнродизмувати, щоби одержати дозвіл на формованє Січових Стрільців у Київі або десь близше Київа... Щоби на випадок слушного часу могти вдарити по гетьманському Київі, а не десь на глухій Старобільщині або Стародубщині бути відрізаними гетьманськими полчищами від Київа.

Нарешті вибухла революція в Німеччині та Австрії. Настає слушний час. І Січові Стрільці із Білої Церкви грімко відгукнули ся на заклик Винниченка.

Не більше півтори тисячі Січових Стрільців відважили ся кинути зелїзну рукавицю підлим гетьманським полчищам і пятьсоттисячній ґерманській окупаційній армії. 16. листопада 1918 року перший виступ у Білій Церкві. Заняли Фастів.

Перші ешелони прибули на стацію Мотовилівка. Донесене, що наступає дві тисячі гетьманських офіцирів. Шістьсот Січових Стрільців кидаєть ся у бій і розбивають гетьманців.

Сила їх була у вірі, що вони виступають в інтересах працюючих українських мас, що за ними народні маси. І дійсно віра була правильною, дійсно вони робили революційне діло. Селянська голота лавами йшла в Білу Церков, із крісами, з повними підводами харчів. Січові Стрільці день і ніч працювали, формували, одягали й били ся. Небаром виросла велика осадна армія, виросли сили, що можна було із Німцями розправити ся.

Змучені, однак гордо вступали Січові Стрільці у золотоверхий Київ а на ляфетах червоною китайкою вкриті їхали трумни павших героїв із найкращими сотниками Черником і Загайкевичом на чолі.

Січові Стрільці були гордими не лише з перемоги над гетьманом і Німцями, вони були гордими тому, що робили робітничо-селянську революцію, що вони йшли по правильному шляху, чого найкращим доказом були ті десятки і сотні тисячів повстанців.

8. Траґедія Січового Стрілецтва або другий раз на послугах контрреволюції.

У Київі Січові Стрільці не знали ні дня ні просвітку. Треба було всюди варту тримати, господарство наладнувати, муштри вчити ся. Чейже із Білоцерківського куріня Січові Стрільці виросли протягом нецілого місяця в дивізю, ба навіть у корпус.

Політикою й не думали займати ся. Чейже вони так тоді ще вірили Директорії й Петлюрі...

Однак не минуло місяця, як влада Директорії почала тріщати по всій Україні. “Що се таке?” питали ся здивовані і стрівожені Січові Стрільці. “Се російські большевики хочуть загарбати український хліб, вуголь і цукор. Се Китайці, Мадяри, Латиші наступають” — відповідав Болбачан а за ним вторувала Директорія й Петлюра.

Петлюра із нікчемним командиром Січових Стрільців Коновальцем, тим самим, який ще в юних днях загноїв ся у передпокоях гнилих Костів Левицьких і Народного Комітету — дали наказ Січовим Стрільцям переслідувати київських большевиків і робітників, трипільських селян повстанців — як зрадників українського народу.

І розпочали ся арешти, розстріли, братовбій-

ча війна із своїми-ж українськими робітниками і селянами — сей найсумнійший період у Січового Стрілецтва, яке воно лише з проклонами згадує.

Становище ставало чимраз гіршим. Наддніпрянські частини як Чорноморці і Запорожці, сформовані із селян повстанців, не хотіли бити ся із большевиками, втікали. Виявило ся, що їх штаби були наповнені всякою чорносотенною російською офіцернею, яка розкрадала державні гроші, пропивала їх, а над селянами знущала ся не гірше від гетьманських карательників. Що Болбачан резганяє зїзди Рад Робітничих Депутатів, селянські спілки, членів їх поре і розстрілює, що всюди на Лівобережу залишають ся старі царсько-гетьманські ґубернатори, ісправники. І що навпаки Болбачан залюбки окружуєть ся старими царськими посіпаками, публично на зелїзничих двірцях вицїловує руки княгинь-дідичок.

Не дивниця, що Лївобереже ціле спалахнуло повстанєм проти Болбачана і Директорії. Однак про се довідали ся Січові Стрільці лише далеко пізнійше тоді, як їм самим своїми грудьми прийшло ся боронити Директорію на чернигівському і полтавському фронті. Тоді щойно побачили, що Директорію бють не Китайці,

Мадяри, Латиші а власні селянські повстаня. Ба навіть на Чернигівщині в рядах Таращанської Дивізії стрінули ся із своїми-ж товаришами, Січовими Стрільцями, які брали участь у перших повстанях на Звенигородщині і Таращанщині і разом із повстанцями передерли ся свого часу на радянський бік у північну Чернигівщину і Курщину.

І Січові Стрільці захитали ся, захитала ся в них віра, що вони бють ся за слушну справу. Та віра, яка давала їм надлюдські сили у боротьбі проти стотисячних ґерманських і гетьманських полчищ. Та віра, яка ще була підчас боїв Центральної Ради із наступаючим Муравйовим.

Січові Стрільці, які колись в незначній скількости держали ся довго у Києві проти Муравйова, ті самі, що трома сотнями розбили дві тисячі гетьманських офіцирів під Мотовилівкою, тепер як дивізія відступали перед слабшим "ворогом"...

Київ зданий. Січові Стрільці стоять фронтом під Києвом по селах і бють ся. І ось їх, Січових Стрільців, їх революціонерів, їх, що розбили гетьмана, селяни на кождій кватирі лають контрреволюціонерами, що вони бють ся за дідичів, що вони спроваджують Французів... І пішов ропот між Січовим Стрілецтвом.

У Фастові зібрала ся Стрілецька Рада. З обуренєм почули, що Директорія і Петлюра відвернули ся від працюючих мас, що за миску сочевиці продають українських селян у неволю французьких капіталїстів і банкирів, як колись Центральна Рада продала нїмецьким ґенералам, яких щойно недавно Січове Стрілецтво разом із повстанцями прогнало з України.

Січове Стрілецтво не хотїло бути зрадником навіть супроти тих, які, як виявило ся, були вже свідомими чи несвідомими зрадниками інтересів українських працюючих мас. Не хотїло само входити в переговори із большевиками. Однак рішило звернути ся до полїтичних партій і до працюючих мас із друкованою деклярацією, в якій домагало ся запровадженя радянського ладу на Українї, згоди із большевиками, осудило переговори із Французами, вкінци заявило, що Січове Стрілецтво признаватиме лише те правительство на Українї, за яким буде більшість народу*).

Однак сї домаганя не сповнено. І Січові Стрільцї кидають фронт Попельня—Сквіра та йдуть спершу на відпочинок до Проскурова. У Проскурові Січове Стрілецтво мало час поду-

*) Деклярація вийшла друком щойно в Проскурові в марті 1919 р.

мати і зі страхом і огидою побачило, в яку безодню — на яку контрреволюцію втягнула їх Директорія, а в дійсности Петлюра, сей нікчема, який, щоби вдержати ся при владі, готов був піти на всіляку підлість і понижене, лише, щоби одиноке його імя було записане в історії. Ой, буде воно записане, але чорними буквами, як колись імена Сомків, Брюховецьких.

І Петлюра та його міністри не думали послухати народного голосу, не хотіли запровадити радянського ладу і погодити ся із большевиками. Вони хотіли бути лише лакеями Антанти.

І Січове Стрілецтво вимагає — вимаршу на галицький фронт для боротьби із польськими панами. Шле послів до галицького секретаріяту, радить йому негайно запровадити радянський лад в Галичині і заключити спілку із Радянською Україною і Росією. Однак даремні надії. Не домаганем а боротьбою, не деклярацією, а горожанською війною треба було добивати ся Січовим Стрільцям запровадженя радянського ладу на Україні і в Галичині.

Однак Січові Стрільці ще не розуміли тоді сеї правди і тому помимо їх ухвал, деклярацій, ба навіть бунтів поодиноких частин (як 5-ого пішого полку в Проскурові) Петлюра уживав їх

дальше для свойого ганебного контрреволюційного діла.

З того часу Січове Стрілецтво вмерло, як революційний активний чинник, Січові Стрільці стали розбігати ся, а отамани Коновальці та инші його заушники стали стрілецький фонд розтаскувати, пити, гуляти.

Фактичне розбитє Січового Стрілецтва наступило щойно в листопаді 1919 року, як Петлюра пораз-третий продав ся польським шляхтичам, сим відвічним пявкам українського робочого народу. Січові Стрільці покинули польських лакеїв Петлюру і Коновальця і пішли хто то до Червоної армії а хто до Галицької а хто прямо по селах. Но Січове Стрілецтво переболить свою траґедію і ще раз випливе, однак вже як Червоне Січове Стрілецтво, як орґан свідомої клясової боротьби українського пролєтаріяту і селянської бідноти, як складова частина Міжнародної Червоної армії.

Те, до чого дійшли инші щасливійші шляхом теоретичного клясового усвідомленя, те мусіли Січові Стрільці здобути собі важким терпнистим шляхом безконечних жертв, загином найкращих товаришів, безоднею душевної муки.

9. Галицько-українська “революція”.

Революція в Австрії застала східну Галичину в дуже непригідних обставинах для революції. З одного боку чотиролітна війна світових грабіжників спролєтаризувала до решти галицько-українське селянство. Цілі смуги краю були зруйновані і випалені, народ жив як звірі у землянках. Властиво не жив, а вимирав із голоду та пошестий.

З другого боку все молоде хоч трохи революційне і рухливе служило у війську на далеких від Галичини фронтах, як на італійському або тиняло ся у неволи в Сибіру, Туркестані, Капрі, Сицилії або вже давно спочивало під зеленою муравою.

Тому не дивниця, що дома в Галичині стояли дальше у керми політичного житя ті-ж самі гнилі дрібно-буржуазні вузькоглядні політики із Народного Комітету. Підчас війни, підчас Талєргофів вони встигли упідлити ся до найвисшої міри, зійти до найнизшого щебля лакейства супроти австрійських імперіялістів.

І от як усі поневолені народи бувшої австроугорської монархії почали сміливо розбивати пута вікового поневоленя, галицькі “Рутенці” з острахом і мозґовим паралїжом дивили ся, як

їх божище зігнилий трон Габсбурґів холїтав ся і тріщав. "Революцію" почали щойно з маніфесту австрійського цісаря Карла... За всяку ціну хотїли залишити ся австрійськими лакеями, бо лише в Австрії бажали знайти захист перед штовханами свойого суперника, теж австрійського лакея, але сильнїйшого, перед польською шляхтою.

Та якби не сей сильнїйший польсько-шляхоцький лакей, то вони і досї набожно молили би ся до Карла. Впрочім не так єще зґанґреноване молоде поколінє рвало ся, кипіло, тай жовнїрські маси не хотїли приглядати ся, як польські карательники будуть нагаями парити хлопську спину.

1-го листопада 1918 року Львів опинив ся в руках кількох чет галицько-українських жовнїрів. Ціла східна Галичина заклекотїла. Дїти і старі діди, бо лише вони були в ту першу пору дома, хапали кріс у руки і брали владу в свої руки, а властиво передавали її в руки своїх старих он-тих зігнилих провідників.

Однак польські шляхтичі, старости, комісарі, купці, банкирі не думали випускати з своїх лап такого лакомого куска, яким була східна Галичина. Зараз-же на другий день розпочали ся вуличні бої у Львові і тревали безперервно

двайцять днів і двайцять ночий. Як льви били ся галицько-українські селяни, робітники і молодь, он-ті Усусуси та добровольці із довколишних сіл. "Та встояти ся не було сили", як відтак співали Усусуси.

Прийшло ся відступити зі Львова. Починаєть ся затяжна вперта спершу партизантська, а відтак правильна війна. Фронт великими кривульками тягнеть ся від Карпат аж до північної галицької границі.

Галицький селянин сповнив свою ролю. Скоро повстала майже стотисячна армія, яка цілих вісім місяців борола ся по геройськи із переважаючими силами, в голоді і холоді. Зубожіле до краю селянство вилізало із своїх землянок і спішило в стрілецькі лави. Жінки зносили останні свої жіночі сорочки і вбирали своїх стрільчиків... Галицькі стрільці потрапили під Львовом наступати в снігу і морозі із ногами обутими в солому...

Щож робили дрібнобуржуазні політики. Вони займали старі місця польської шляхти і бюрократії та уся їх мрія була сповненою. В дійсности про широкі маси робучого народу, про їх інтереси не дбали і не думали дбати. Те, в чому полягала вся суть вікової національної і соціяльної боротьби галицько-українського

спролєтаризованого селянства, себто земельне питанє було не вирішене. Вправді нужденний земельний закон вийшов, однак у житє його не думав ніхто переводити, поки не скінчить ся війна. Всї лякали ся помсти польського пана, а передовсїм ті, які позасїдали на тепленьких комісарських стільцях, в яких самих була часами гарна земелька, а придбати більше кождий мріяв.

В дійсности ті польські пани-дїдичі та урядники, які не встигли втїкти в Польщу в більшости випадків прекрасно жили собі у своїх палацах, ба навіть користували ся більшими привілєями, чим звичайний громадянин. Не дай боже, щоби який палкий молодик-командант посмів був їх зачіпити або заарештувати. Зараз на його бідну голову громи летїли із Станиславова а секретар внутрішних справ "радикал" Макух ручки виціловував в ображених польських дїдичок та по польськи просив вибаченя...

А за те, не дай боже, як бідний хлоп зимою пішов до панського лїса дров або хворосту взяти. Ой, бита-ж його була скіра, бита.

Галицько-українська дрібна буржуазія дохопивши ся тепленьких посад зараз почала виповнювати своє клясове завданє. Почала набивати

кишені, торгувати, продавати, брати хабарі, одним словом всіми силами зробити ся дійсними буржуями із великими животами, повним гаманцем, фаєтонами, лакеями.

Найвисшої точки се обуржуазненє, шляхом розкраданя народного добра дійшло в казково-богатому бориславсько-дрогобицькому нафтяному районі. Нафтою завоняла ціла Галичина, від кождого майже "поважнійшого" політика пахло нафтою.

І от що цікавійшого однак зовсім природного вийшло. Галицько-українська буржуазія, чим сильнійше в неї напухали кишені, тим більше забувала всю свою ненависть до своєї суперниці.

Ми бачили, хочби у такому Чорткові, як повітовий комісар Юрчинський та окружний командант Оробко жили дружно по приятельськи із польськими дідичами і старостами, брали в оборону їх перед диким хлопством. Тоді як хлопська кров лила ся рікою під Львовом, Оробки та Юрчинські балювали, пили, танцювали із польськими панями.

Як би польська буржуазія хоч на якінебудь уступки пішла, галицько-українська буржуазія була би, задоволена посадами і сита награбо-

ваним майном, пішла рука об руку із польськими панами проти свойого спільного соціяльного ворога, проти робочого визискуваного народу.

Коли так справи мали ся, не дивниця, що галицько-українська дрібна буржуазія не могла шукати собі спільника в робочому народі инших країв, хоча би в Радянській Україні і Росії. Не могла вона сього зробити, як уже сказано, також ізза своєї зігнилої вузькоглядности тому, що вона не бачила, що зараз живемо ми в часі великанської боротьби між двома відвічними ворогами, між світовим Капіталом і світовою Працею, між світовою буржуазією і світовим пролєтаріятом та біднійшим селянством. Деякі наївні політики (розуміеть ся не з тих із животами і повними гаманцями), думали сотворити щось середне, думали вставляти палки під один і другий таран, які котили ся на них.

Зате ся частина дрібної галицько-української буржуазії, в якої напухли кишені від пограбованого народного майна, взяла правильний курс у шуканю спільника за кордоном проти польської шляхти, розумієть ся, правильний курс для забезпеченя своїх буржуазних інтересів, проти і на шкоду інтересів галицько-

українського пролєтаріяту і біднійшого селянства.

Вони стали шукати захисту в Антанти, у французьких, анґлійських та американських капіталістів. Як би вони були вже такою старою буржуазією, як польська, то Антанта, розуміється, не помогла би їм проти польської сестрички, однак всетаки постарала би ся була їх помирити. І вони готові були помирити ся, розуміється, коштом тих же самих мас галицько-українського пролєтаріяту і незаможного селянства. Та польська сестричка не погодила ся.

І галицькі стрільці клясовим інстинктом добре се відчували на фронті, як кричали про зраду, як стріляли по автомобілях із французькими та американськими офіцирами.

Галицька армія в таких обставинах не могла видержати польсько-панського натиску. Між стрільцями та селянськими масами чимраз сильнійше почав рости большевизм, чимраз більше стали поглядати на радянську владу, як одинокий засіб клясового і тим самим національного визволеня.

Висловом був селянський зїзд в марті 1919 р. у Станиславові, утворенє першого гуртка галицьких большевиків. Однак ріднесень-

ка буржуазія вміла затулювати рота не гірше від польських старостів.

І галицька армія під натиском випосаженої французькими капіталістами галєрівської армії мусіла відступати. Загальне бажанє стрілецьких мас було получити ся із червоною армією, яка вже й помагала на правому крилї коло Бродів-Радивилова.

Однак тупоумні галицько-українські політики потягнули армію до Заліщик, навіть за Збруч спершу не хотїли йти, бо й Петлюру вважали "большевиком". Щойно тоді, як румунські бояри не захотїли впустити до себе сеї зарази в особі збольшевиченої галицької армії, щойно тоді рішили ся перейти за Збруч, однак розумієть ся не для злуки із большевиками, із червоними арміями, із робітниками і селянами України й Росії, а для злуки із Петлюрою, якого встигли розглянути галицькі дрібні буржуї та який виявив ся зовсім не "большевиком", а вірним лакеєм антантської буржуазії.

10. Галицька армія на послугах контрреволюції.

Скоро знюхали ся Петлюра з Диктатором і не очуняли ся галицькі стрільці після важкого для них переходу через Збруч і не встигли розглянути ся на Наддніпрянській Україні, чи вла-

ство на тому кусочкови, на якому парадував Петлюра, як уже попали у лапи петлюрівської, а через його в лапи европейської буржуазії.

Замість зєднати ся з большевиками, вони станули віч-на-віч проти себе із червоними військами. Помимо всеї брехливої противбольшевицької агітації з боку Петлюри, наступ галицької армії йшов дуже мляво. Стрільці поглядали на боки і щож бачили?

Бачили, що на лївому крилї наступають царські ґенерали із катом Денїкіном, себто-рідним братїком он-тих Бобринських, Скаллонів, Евлогіїв, які так дали ся взнаки галицько-українському селянству підчас царської окупації Галичини. На правому-ж крилї наступала на большевиків та-ж сама галерівська армія, що ще вчера примусила галицьку армію покинути рідні галицькі хати й поля.

Нїчого не міг зрозуміти нещасний затурканий галицький стрілець, щось не доладу видавало ся молодшому старшинству. Однак і Петлюра і галицькі ґенерали он-ті тупоумні Микитки, Тарнавські, Кравси, Ціріци, Шаманеки та прочі німецькі та свої-ж українські отамани не давали "політикувати" стрілецьким масам і молодшим старшинам.

Здавало ся, що після всього обману, яким годували галицьку армію Петлюри і свої ґенерали та отамани, які малювали Денїкіна гарним спільником, після зудару галицьких військ із денїкінсько-бредовськими у Київі, стане всім ясно, в яке багно, в яку контрреволюцію втягнув Петлюра і ґенерали галицьких стрільців, он-тих переодягнених у військовий однострій галицько-українських селян і робітників.

Після опущеня Київа перед денїкінськими полчищами галицька армія автоматично перестала воювати із большевиками. Бо й найбільше засліплений бачив, що шкода галицьких жертв, щоби промощувати Денїкінови шлях до відбудованя "єдіної нєдєлїмої Росії" із царем батюшкою на чолї. Знова всї галицькі стрільцї і молодші старшини були переконані, що сим разом оконечно галицька армія злучить ся із своїм природним спільником із червоною армією. Однок вони не мали нїякого голосу і писнути не сміли, а то зараз полевий суд і розстріл. А на революцію не були вони здатні, занадто гноїли їх революційну волю панове посли, та попи в останному десятилїтю.

Тай не могли відізвати ся щей тому, що майже вся галицька армія лежала на тифозних нарах...

З того скористала продажна галицько-українська буржуазія і ґенерали і знова во імя своїх клясових інтересів, во імя он-тих добреплатних посад, во імя того, щоби вона могла й дальше сидіти на спинах "свойого" народу і висмоктувати з його останні соки, — продала галицький робочий народ, галицьку армію Денїкінським посіпакам.

В сьому випадкови яскраво побачили галицькі стрільці, як легко дрібна буржуазія во імя своїх клясових інтересів потрапить викинути на смітник усі "національні" кумирі, як "самостійність" та сино-жовті шмати, перед якими казала галицькому селянинови падати на коліна і чекати соціяльного і національного визволення тай до яких сама лицемірно підносила в гору очі.

Не богато помогла галицька армія Денїкінови, вона й не хотіла помагати помимо всіх суворих наказів ґенералів і отаманів. На революцію не була здатна, але пасивного опору вже навчила ся ще за часів Петлюри.

Скоро переконали ся ґенерали та отамани, що перерахували ся на Денїкінови. Українські наддніпрянські селяни і робітники разом із славною Червоною армією почали торощити царсько-офіцирсько-дідичівські полчища і гна-

ти в Чорне Море. І ґенерали та отамани забажали ще раз спробувати із Румунією, туди попровадити галицькі вівці. Однак галицька армія не бажала туди йти тай не могла, бо ще велика її частина лежала на тифозних нарах.

І склав ся підпольний революційний комітет, в який ввійшли поруч із дійсними прихильниками радянської влади теж чимало людців, затроєних дрібно-буржуазною посольсько-диктаторсько-ґенеральсько-отаманською отруєю.

Галицька армія перейшла на бік Червоної армії. Однак се ще не була революція, се не стало ся наслідком внутрішної горожанської війни. Се було передовсім для більшости старшинського складу черговою васильківсько-левицько-петрушевичівською славутною орієнтацією.

Однак для рядового стрілецтва і для молодшого старшинства, яке вийшло зпід подертої селянської стріхи се могло стати ся початком ідеольоґічного перелому, початком їх клясового усвідомленя. На жаль так не стало ся, політична праця була слабо поставлена, чистки радикальної ворожих дрібно-буржуазних елементів не зроблено.

А навпаки слабонька чистка насторожила

всї дрібно-буржуазні елєменти. Вони обєднали ся во імя оборони своїх клясових інтересів, во імя онтих посад, во імя права вигідно сидїти на спинах селянських і робітничих мас — он того сїрого рядового стрілецтва.

І от вони в спілцї із петлюрівськими аґентами при помочи антантського золота, користуючи ся деякими тактичними помилками деяких представників Радянської влади, повели злочинну аґітацію і спричинили перехід частини галицьких військ на бік Петлюри і... польської шляхти.

Тут єще раз яскраво доказала галицько-українська буржуазія та її аґенти, що вона во імя своїх клясових інтересів піде із найбільшим своїм суперником, подопче леліяні нею кумирі "самостійности" та сино-жовтих шмат.

Однак, там, де полїтична робота, клясове усвідомлене було як слїд поставлене, там справа пішла як слїд. Он-ті самі Усусуси, які від 1914 року твердо тримали у своїх руках прапор визволеня України, тепер клясово усвідомлені, залишили ся вірними в рядах Червоної армії і цупко держать у своїх руках Червоний прапор, сей символ усякого визволеня працюючих мас, визволеня як соціяльного так і національного.

11. Гірка наука.

"Народе мій, замучений, розбитий,
"Мов паралїтик той на роздорожу,
"Людським призирством
"Нїби струпом вкритий".

Хочеть ся із великим галицько-українським революціонером гукнути до Вас, селяни і робітники нещасної Галичини. Доки Ви будете тими вівцями, які всякий нікчемний посол або отаман буде водити за ніс, буде продавати то Антантї то Петлюрі то Денїкінови, то польським панам.

На цілому світї повстає робочий народ проти вікових гнобителїв і визискувачів, проти капіталїстів, царів, президентів, буржуїв і отаманів, проти он-тих пявок, які живуть чужою працею.

На Україні і в Росії пролєтаріят і незаможне селянство перші прогнали всїх галапасів і взяли в свої руки всю владу. Вибрали з поміж себе Ради Робітничих, Селянських і Червонострілецьких Депутатів і через них заводять радянський лад, здійснюють диктатуру пролєтаріяту, себто нищать капіталїстичний лад, лад визискуваня одної людини другою і кладуть підвалини під новий комунїстичний лад.

Вони, он-ті робітники і селяни України і Росії, сотворили могутну міліонову Червону армію, яка розторощила Колчака, Денікіна, Юденіча, Петлюру, Пілсудського і несе на свойому Червоному прапорі визволене усім поневоленим, усім працюючим цілого світа і Вам, зраджені та обкрадені галицько-українські селяни і робітники.

Хай живе Червона армія! Прийміть її як найріднійшого брата. Нагодуйте, пригостіть. Тай самі беріть кріса в руки, вступайте в ряди Червоної армії, щоби добити польських панів та українських своїх-же запроданців.

Беріть усю владу у свої мозолисті руки!

Вибирайте Ради Селянських, Робітничих і Червоно-стрілецьких Депутатів.

Вибирайте до них найкращих з поміж себе, таких-же голяків, як і Ви! Бо вони не зрадять Вас.

Гоніть в шию тих всіх, що Вас запродували Антанті, Петлюрі, Денікінови і польським панам. Тих всіх, що розкрадали майно, що на Ваших трупах робили маєтки.

Хай живе Радянська Галичина!

Хай живе Українська Соціялістична Радянська Република!

Хай живе тісна спілка Радянських Републик цілого світа!

Хай живе Червона армія!

Геть усіх панів, капіталістів, фабрикантів, купців, буржуїв, усіх пявок робочого народу!

Проч із зігнилими послами, дрібно-буржуазією!

Хай живе єднанє працюючих всіх країв!

Пролетарі усіх країв, єднайте ся!

“Чуєш: сурми заграли...
“Час розплати настав!
“В Інтернаціоналі
“Здобудем людських прав!”

